

Sygn. akt I ACa 1214/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 grudnia 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	<u>SSA Jan Kremer</u>
Sędziowie:	SSA Hanna Nowicka de Poraj SSA Józef Wąsik
Protokolant:	st.sekr.sądowy Barbara Piaszczyk

po rozpoznaniu w dniu 18 grudnia 2012 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa M. K. (1)

przeciwko K. C.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

na skutek apelacji pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach

z dnia 5 kwietnia 2012 r. sygn. akt I C 1634/08

1. oddala apelację;

2. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 56zł (pięćdziesiąt sześć złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

I ACa 1214/12

UZASADNIENIE

Powód M. K. (1) w pozwie z dnia 14 maja 2008r., skierowanym przeciwko pozwanemu K. C., domagał się pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego, jakim jest prawomocny wyrok Sądu Rejonowego w Busku Zdroju wydany w sprawie I C 81/02 w dniu 18 września 2003 roku, zobowiązujący R. K. do zapłaty pozwanemu K. C. kwoty 8730,78 zł z odsetkami 0,4% w stosunku dziennym od dnia 2 września 2000 r. oraz kosztów procesu w kwocie 4733,50 zł, zmienionego wyrokiem Sądu Okręgowego w Kielcach w sprawie II Ca 1593/03, zaopatrzonej klauzulą wykonalności nadaną przez Sąd Rejonowy w Busku Zdroju w dniu 18 stycznia 2008 roku w sprawie o sygn. akt I Co 741/07, przeciwko E. K. (1) oraz powodowi M. K. (1). Ponadto powód domagał się uznania za bezskuteczną umowy o stałej współpracy zawartej pomiędzy firmą Przedsiębiorstwem Produkcyjno Handlowo Usługowym (...) Sp. z o.o.” i Przedsiębiorstwem (...) ..K.”, której właścicielem jest K. C., w szczególności w zakresie § 4 umowy.

Uzasadniając żądanie pozwu powód podał, że na podstawie tytułu wykonawczego opisanego w pozwie, pozwany może egzekwować swoją należność wobec (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w R. od E. i M. K. (1) - spadkobierców R. K., który był członkiem zarządu tej spółki. Powód kwestionując zasadność wierzytelności objętej tytułem twierdził, że nieporadność stron procesu w sprawie I C 81/02, nie może wywierać negatywnych skutków dla niego. Uzasadniając swoje stanowisko powołał szereg argumentów merytorycznych, które zdaniem powoda zwalniały od odpowiedzialności R. K. jako członka zarządu spółki, a ponadto poddawał w wątpliwość istnienie wierzytelności, na podstawie których wystawiono faktury obciążające spółkę.

Powód kwestionował wysokość odsetek w wysokości 4% w stosunku dziennym wskazanych w tytule wykonawczym, wynikających z § 4 umowy z dnia 5 maja 2000 r. zawartej pomiędzy: K. C., właścicielem Przedsiębiorstwa

(...) w L., ul. (...), a Przedsiębiorstwem Produkcynno Handlowo Usługowym (...) podnosząc, że są

niezgodne z obowiązującym w dacie ich ustalania prawem, że pozwany domagając się zapłaty wynikającej z wykonania umowy, mógł nadużyć zasad współżycia społecznego.

Na rozprawie w dniu 8 grudnia 2009 r., powód zmienił żądanie w zakresie pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności, w ten sposób, że gdyby nie było możliwe pozbawienie w całości tytułu wykonawczego wniósł o ograniczenie tytułu wykonawczego wobec spadkobierców E. K. (1) i M. K. (1) do wysokości stanu czynnego spadku wynikającego ze spisu inwentarza, ponadto wniósł o ograniczenie wysokości odsetek, twierdząc, że są rażąco wygórowane niezgodne z zasadami współżycia społecznego. Swoje żądanie opierał na tym, że nieprawomocnym postanowieniem sądu rejonowego zmieniony został krąg spadkobierców ustawowych po R. K., który stwierdził ponadto, iż spadkobiercy nabyli spadek z dobrodziejstwem inwentarza. Powyższe stanowisko powód podtrzymywał, z powołaniem się na prawomocne postanowienie w przedmiocie zmiany postanowienia o stwierdzenie nabycia spadku po R. K..

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa podnosząc, że argumenty pozwu stanowią jedynie polemikę z prawomocnym wyrokiem sądu i wysuwane były w apelacji R. K. od wyroku Sądu Rejonowego w Busku - Zdroju z dnia 18.09.2003 r. Apelacja została jednak oddalona przez Sąd Okręgowy Kielcach. Pozwany zarzucał, że powód próbuje doprowadzić do ponownego rozpoznania sprawy prawomocnie zakończonej, skoro przeczy faktom przez sąd ustalonym i kwestionuje istnienie obowiązku stwierdzonego tytułem egzekucyjnym w postaci prawomocnego orzeczenia sądu. Pozwany podkreślał, że wysuwane przez powoda argumenty zostały rozpatrzone przez sąd orzekający i nie zostały uwzględnione. Odnośnie zarzutu dotyczącego odsetek podkreślał, iż dochodzona przez K. C. kwota 8.370,78 zł wraz z odsetkami 0,4 % w stosunku dziennym jest zbliżona do kwoty pełnego zadłużenia wraz z odsetkami ustawowymi której wierzyciel nie egzekwował.

Ostatecznie powód, popierając dotychczasową argumentację, sprecyzował powództwo w taki sposób, że domagał się ograniczenia wykonalności tytułu wykonawczego do wartości ustalonego przez Sąd w sporządzonym inwentarzu stanu czynnego spadku po R. K. spadkodawcy powoda, aby mógł skutecznie powołać się na to ograniczenie odpowiedzialności w postępowaniu egzekucyjnym. Jednocześnie popierał żądanie ograniczenia odsetek 0,4 % w skali dziennej wynikających z umowy o współpracę pomiędzy firmą (...), której właścicielem jest K. C., a firmą (...).

Pozwany popierając dotychczasową argumentację, wniósł o oddalenie powództwa dodatkowo zarzucając, że powód i jego matka jako spadkobiercy dłużnika z wyroku sądowego nie zgłosili oświadczenia o odrzuceniu spadku lub przyjęciu go z dobrodziejstwem inwentarza w okresie 6 miesięcy od daty otwarcia spadku, czy też powzięcia informacji o śmierci spadkodawcy. Według powoda, w tej sprawie nie zachodzą podstawy do uznania, że przyjęcie spadku z dobrodziejstwem inwentarza przez kuratora trzeciego spadkobiercy mogłoby zniweczyć wcześniejsze skutki prawne związane z upływem terminu zawitego z art. 1015 § 2 k.c. dla powoda i jego matki jako spadkobierców. Skoro termin 6-miesięczny od daty otwarcia spadku po R. K., dla powoda i jego matki upłynął dużo wcześniej, nie ma możliwości żeby go przywrócić, albo zniweczyć przez to, że inny spadkobierca przyjął spadek z dobrodziejstwem inwentarza.

Sąd Okręgowy częściowo uwzględnił żądanie pozwu

Sąd I instancji ustalił, że wyrokiem z dnia 18 września 2003 r. wydanym w sprawie I C 81/02. Sąd Rejonowy w Busku-Zdroju zasądził od pozwanych A. B. i R. K. solidarnie na rzecz K. C. kwotę 8.730,78 zł. z odsetkami w wysokości 0,4% w stosunku dziennym poczynając od dnia 2 września 2000 r. oraz kwotę 4.733,50 zł. tytułem kosztów procesu.

Sąd Okręgowy w Kielcach wyrokiem z dnia 23 lutego 2004 r. zmienił powyższy wyrok w ten sposób, że powództwo w stosunku do A. B. oddalił, oddalił apelację R. K.; zasądził od R. K. na rzecz K. C. 600 zł. tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Rejonowy w Staszowie Wydział I Cywilny postanowieniem z dnia 27 kwietnia 2007 roku, wydanym w sprawie I Ns 187/06 stwierdził, iż spadek po R. K. synu T. i H. zmarłym dnia 1 lutego 2005 roku w miejscowości N., ostatnio stale zamieszkałym w S. na podstawie ustawy nabyła żona E. K. (2) oraz syn M. K. (1) - w udziałach po jednej drugiej części spadku każde z nich.

Sąd Rejonowy w Busku-Zdroju, postanowieniem z dnia 30 lipca 2009 roku IC 81/02 wydał powodowi K. C. drugi tytuł wykonawczy obejmujący wyrok Sądu Rejonowego w Busku-Zdroju Wydział I Cywilny z dnia 18 września 2003 roku sygn.. akt I C 81/02 zmieniony wyrokiem Sądu Okręgowego w Kielcach z dnia 23 lutego 2004 roku

w sprawie II Ca 1595/03, zaopatrzony postanowieniem Sądu Rejonowego w Busku-Zdroju Wydział I Cywilny z dnia 18 stycznia 2008 roku sygn. akt I Co 741/07 w klauzulę wykonalności przeciwko E. K. (1) i M. K. (1), na których przeszedł obowiązek solidarnego dokonania zapłaty na rzecz wierzyciela K. C. należności zasądzonych od R. K., celem uzyskania wpisu hipoteki przymusowej na nieruchomości należącej do dłużniczki E. K. (1).

We wniosku z dnia 10 listopada 2011 r. M. K. (1) domagał się zamiany postanowienia w sprawie 1 Ns 187/06, o stwierdzenie nabycia spadku po R. K. i orzeczenie, że spadek po zmarłym w dniu 1.02.2005 roku R. K., ostatnio zamieszkałym w S., przypada E. K. (1), M. K. (1) i P. K. po 1/3 części, jako spadkobiercom ustawowym. Na uzasadnienie wniosku podał, że przypadkowo dotarł do dokumentów zmarłego ojca, z których wynika, iż R. K. posiadał jeszcze jednego syna P. K. urodzonego (...) w W., o czym wcześniej wnioskodawca nie wiedział.

Postanowieniem z dnia 29 października 2009r. Sąd Rejonowy w Staszowie zmienił postanowienie Sądu Rejonowego w Staszowie z dnia 27 kwietnia 2007 roku w sprawie I Ns 187/06 stwierdzenia nabycia spadku po R. K. w ten sposób, iż stwierdził, że spadek po R. K. zmarłym dnia 1 lutego 2005 roku w miejscowości N., a ostatnio stale zamieszkałym w miejscowości S., na podstawie ustawy z dobrodziejstwem inwentarza nabyli E. K. (1), M. K. (2) piński i P. K. w udziałach wynoszących po 1/3 części spadku każdy ze spadkobierców. Sąd Okręgowy w Kielcach Wydział II Cywilny Odwoławczy postanowieniem z dnia 17 stycznia 2011r. w sprawie II Ca 1376/09, po rozpoznaniu apelacji uczestnika K. C. od postanowienia Sądu Rejonowego w Staszowie z dnia 29 października 2009 r. wydane w sprawie sygn. akt I Ns 463/08 zmienił postanowienie w ten tylko sposób, że wyeliminował określenie „z dobrodziejstwem inwentarza”.

Sąd Rejonowy dla Warszawy M. Wydział IV Rodzinny i Nieletnich postanowieniem z dnia 28 sierpnia 2009r. ustanowił dla reprezentowania interesów nieobecnego P. K. syna R. i I. zd. W., urodzonego (...), w toczącym się przed Sądem Rejonowym w Staszowie Wydział I Cywilny postępowaniu ,w sprawie o zmianę postanowienia w sprawie I Ns 187/06 – o

stwierdzenie nabycia spadku po R. K., sygn. akt I Ns 463/08, kuratora w osobie M. S. celem złożenia w jego imieniu oświadczenia o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza.

M. S. w dniu 12 października 2009 w Kancelarii Notarialnej w K. (...) przed notariuszem M. K. (3), na mocy postanowienia Sądu z dnia 28.08.2009 r. sygn. akt IV RNs (...)którym ustanowiony został przez Sąd Rejonowy dla Warszawy M. Wydział IV Rodzinny Nieletnich kuratorem dla reprezentowania interesów nieobecnego P. K. syna R. i I. z domu W., urodzonego (...) w toczącym się przed Sądem Rejonowym w Staszowie I Wydziałem Cywilnym postępowaniu w sprawie o zmianę postanowienia w sprawie I Ns 187/06 - o stwierdzenie nabycia spadku po R.

K., celem złożenia w jego imieniu oświadczenia o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza.” - oświadczył, że przyjmuje spadek z dobrodziejstwem inwentarza po jego ojcu R. K., synu T. i H., urodzonym (...). w Ś., zmarłym w dniu 1.02.2005r. w N., ostatnio zamieszkały (...)-(...) S. ul. (...).

Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Staszowie w sprawie Km 700/11 dokonał w dniu 25.08.2011r. spisu inwentarza majątku spadkowego po R. K., zgodnie z postanowieniem Sądu Rejonowego w Staszowie z dnia 30.05.2011r. wydanym w sprawie I Ns 211/11.

Sprawa I Co 93/05 Sądu Rejonowego w Busku - Zdroju z wniosku R. K. o wznowienie postępowania w sprawie IC 82/ 02, postanowieniem z dnia 3 lipca 2006r. została przekazana według właściwości Sądowi Okręgowemu w Kielcach Wydziałowi II Cywilnemu., w której pod sygnaturą II Ca 1016/06 odrzucono skargę w dniu 26 października 2006r. Sprawa II Ca 262/09 została przekazana według właściwości postanowieniem z dnia 19 maja 2009r. do Sądu Okręgowego w Kielcach Wydziału VII Gospodarczego, gdzie została zarejestrowana pod sygnaturą VII Ga 68/09 ze skargi E. K. (1) o wznowienie postępowania w sprawie II Ca 1593/03 Sądu Okręgowego w Kielcach Wydziału II Cywilnego, w której orzeczeniem z dnia 4 września 2009 r. oddalono skargę.

Zdaniem Sądu I instancji ostatecznie ukształtowane i popierane przez powoda M. K. (1) powództwo należało oceniać na podstawie art. 840 § 1 p.2 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem dłużnik może w drodze powództwa opozycyjnego żądać pozbawienia tytułu

wykonawczego wykonaności w całości albo w części albo ograniczenia, jeśli po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło lub nie może być egzekwowane, a gdy tytułem jest orzeczenie sądowe, jeżeli zdarzenie nastąpiło po zamknięciu rozprawy. Powództwo opozycyjne przewidziane w art. 840 k.p.c. nie prowadzi do ponownego merytorycznego rozpoznania sprawy zakończonej prawomocnym orzeczeniem. W związku z tym nie jest dopuszczalna merytoryczna zmiana uprzednio wydanego prawomocnego orzeczenia w oparciu o przepis art. 840 k.p.c. Podważenie prawomocnego orzeczenia może bowiem nastąpić tylko w trybie wznowienia postępowania, jako trybie wyłącznie właściwym do uchylenia prawomocnych orzeczeń. Natomiast przesłanką dla prawidłowego stosowania art. 840 k.p.c. jest stwierdzenie, że - pomimo prawomocności orzeczenia - orzeczenie to nie może być egzekwowane na skutek nowych zdarzeń, jakie nastąpiły po zamknięciu rozprawy.

W tym miejscu należy podnieść, że twierdzenia powoda i okoliczności faktyczne przedstawione przez niego w pozwie wniesionym w dniu 14 maja 2008 r. nie skutkowałyby uwzględnieniem powództwa w jakimkolwiek zakresie. Powód kwestionuje bowiem zasadność wiarygodności objętej tytułem wykonawczym, twierdzi, że R. K. we właściwym czasie zgłosił wniosek o ogłoszenie upadłości spółki, powołuje szereg dalszych zarzutów merytorycznych, które zdaniem powoda zwalniały jego ojca od odpowiedzialności jako członka zarządu. Kwestionuje też zasadność odsetek objętych wyrokiem, jako rażąco wygórowanych. Ocena tych wskazanych oraz innych, szeroko opisanych w pozwie okoliczności faktycznych, prowadzi do wniosku, że powód w tym procesie domagał się ponownej oceny sprawy prawomocnie zakończonej, a taka możliwość w tym procesie nie istnieje.

Badanie w trybie art. 840 k.p.c. sprawy prawomocnie zakończonej nie prowadzi bowiem do ponownego merytorycznego rozpoznania tej sprawy. Sąd w tym postępowaniu nie może badać słuszności wyroku sądowego w chwili jego wydania nawet wówczas, gdy - jak to określa się w literaturze przedmiotu - nastąpiło podstępne wyłudzenie orzeczenia. Godziłoby to w powagę rzeczy osądzonej. Utrwalone i jednomyślne jest stanowisko nauki i orzecznictwa co do niedopuszczalności powoływania w powództwie przeciwegzekucyjnym zarzutów stojących na przeszkodzie prawu wierzyciela. Wynika to głównie z rozgraniczenia postępowania egzekucyjnego i rozpoznawczego (zob. m.in. głos E. Wengerka do orzeczenia SN z dnia 12 kwietnia 1962 r., 2 CR 549/61, NP 1964, nr 3, s. 305 i n.). Potwierdził to Sąd

Najwyższy w wyroku z dnia 12 grudnia 1972 r., II PR 372/72 (OSP 1973, z. 11, poz. 222), wskazując, że powództwo opozycyjne przewidziane w art. 840 nie prowadzi do ponownego merytorycznego rozpoznania sprawy zakończonej prawomocnym orzeczeniem. W związku z tym nie jest dopuszczalna merytoryczna zmiana uprzednio wydanego prawomocnego orzeczenia na podstawie przepisu art. 840 k.p.c.

Z powyższych przyczyn żądanie zawarte w ostatecznie sprecyzowanym powództwie w zakresie ograniczenia odsetek 0,4 % w skali dziennej, których zbadanie, byłoby ponowną oceną merytoryczną sprawy prawomocnie osądzonej, zawartych w tytule egzekucyjnym, podlegało oddaleniu.

W swoim żądaniu powód domagał się ograniczenia wykonalności tytułu wykonawczego w stosunku do spadkobierców R. K. - wymieniając siebie oraz E. K. (1). Redakcja przepisu art. 840 k.p.c. nie pozostawia wątpliwości, że legitymowany do wytoczenia powództwa objętego przepisem jest każdy dłużnik z osobna. W przedmiotowej sprawie po stronie powodowej występował wyłącznie R. K., mógł więc popierać żądanie w stosunku do siebie jako dłużnika i w zakresie dotyczącym powoda jako dłużnika, mimo, że sytuacja faktyczna i prawna pierwotnych spadkobierców R. K. była taka sama. E. K. (1) w innej sprawie, przed Sądem Rejonowym w Staszowie popierała powództwo opierając je na takich samych podstawach, jak R. K. w przedmiotowej sprawie, co było wiadome i dla Sądu i stron sporu.

Natomiast żądanie powoda w pozostałym zakresie, ukształtowane w toku sprawy, Sąd uznał za zasadne. Wprawdzie powód popierając powództwo, oparł je na innych okolicznościach faktycznych, które powstały po wytoczeniu powództwa, to nie sposób ich pominąć w świetle przepisu art. 840 § 1 p.2 k.p.c., który mówi przecieź o zdarzeniu, które zaszło po wydaniu tytułu egzekucyjnego, wskutek, którego zobowiązanie wygasło lub nie może być egzekwowane. Takim zdarzeniem jest zmiana prawomocnego postanowienia w przedmiocie stwierdzenia nabycia spadku po R. K., które wprowadza jeszcze jednego spadkobiercę, a więc potencjalnego dłużnika, a ponadto fakt przyjęcia przez tego spadkobiercę (P. K.) spadku z dobrodziejstwem inwentarza.

To ostatnie zdarzenie wynika z treści dokumentu w postaci aktu notarialnego z dnia 12 października 2009 r., gdzie odnotowano złożenie takiego oświadczenia przed notariuszem przez kuratora ustanowionego przez sąd rodzinny dla reprezentowania interesów

nieobecnego P. K. w toczącym się przed Sądem Rejonowym w Staszowie postępowaniu o zmianę stwierdzenia nabycia spadku, celem złożenia w jego imieniu oświadczenia o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza. Okoliczności powyższe nie były kwestionowane przez żadną ze stron procesu. Fakt przyjęcia przez trzeciego, ujawnionego spadkobiercę po R. K., oświadczenia o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza, rzutuje na sytuację prawną pozostałych spadkobierców, przede wszystkim w zakresie ich odpowiedzialności za długi spadkowe. W takim wypadku zgodnie z art. 1031 § 2 k.c. spadkobierca ponosi odpowiedzialność za długi spadkowe tylko do wartości ustalonego w inwentarzu stanu czynnego spadku. W świetle uchwały Sądu Najwyższego z dnia 30 września 1985 r. wydanej w sprawie CZP 49/85 „Spadkobierca dłużnika, który - po nadaniu przeciwko niemu klauzuli wykonalności złożył oświadczenie o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza, nie może skutecznie żądać ograniczenia klauzuli wykonalności do wartości stanu czynnego spadku (art. 1031 § 2 k.c.), bez względu na to, czy dokonano, czy też nie dokonano spisu inwentarza. Natomiast może on wytoczyć powództwo z art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c.” (OSNC 1986/7-8/109 nr LEX 3159). Treść tej uchwały ma bezpośrednie przełożenia na realia przedmiotowej sprawy, mimo iż wydana została na tle innego stanu faktycznego. Wspiera wyrażone wyżej poglądy wpływu złożenia oświadczenia o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza na zakres odpowiedzialności spadkobierców.

Wprawdzie oświadczenie takie złożył spadkobierca, co do którego nie nadano klauzuli wykonalności, ale sytuacja prawna pozostałych spadkobierców dłużnika, co do których nadano klauzulę wykonalności, a którzy w terminie 6 miesięcy od daty otwarcia spadku nie złożyli żadnego oświadczenia w przedmiocie przyjęcia spadku, jest podobna. Sytuację taką reguluje przepis art. 1016 k.c., który stanowi, że jeżeli jeden ze spadkobierców przyjął spadek z dobrodziejstwem inwentarza, uważa się, że także spadkobiercy, którzy nie złożyli w terminie żadnego oświadczenia, przyjęli spadek z dobrodziejstwem inwentarza. Zasada ta w jednakowym stopniu odnosi się do spadkobierców ustawowych i testamentowych. Treść przepisu, biorąc pod uwagę wykładnię językową nie budzi żadnych wątpliwości. W przekonaniu Sądu zastosowanie wykładni językowej jest wystarczające do wyrażenia tezy, że złożenie przez jednego ze spadkobierców oświadczenia o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza w terminie 6 miesięcy od daty powzięcia przez niego wiadomości o tytule powołania (art. 1015 § 1 k.c.), stwarza dla pozostałych spadkobierców sytuację z art. 1016 k.c., chociażby w terminie dla nich 6 miesięcznym nie złożyli żadnego oświadczenia. Podobne stanowisko wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 26 lutego 1970 r. w sprawie II CR 388/69 w brzmieniu „Jeżeli

jeden ze spadkobierców przyjął spadek z dobrodziejstwem inwentarza bez względu na to, czy nastąpiło to wskutek odpowiedniego oświadczenia woli, czy też przez niezłożenie takiego oświadczenia przez osobę nie mającą pełnej zdolności do czynności prawnych, uważa się, że spadkobiercy inni, posiadający pełną zdolność do czynności prawnych, którzy nie złożyli w ustawowym terminie żadnego oświadczenia w kwestii przyjęcia spadku, również przyjęli spadek z dobrodziejstwem inwentarza.” (OSNC 1970/12/229, LEX 1111). Wprawdzie stanowisko niektórych przedstawicieli doktryny jest odmienne, Sąd Okręgowy w tym składzie go nie podziela.

Powyższe stanowisko praktyki akceptowane jest przez Trybunał Konstytucyjny, który wprawdzie w postanowieniu z dnia 27 października 2009r., w sprawie Ts 54/09, odmówił nadania biegu skardze kasacyjnej złożonej przez E. K. (1), ale w treści uzasadnienia postanowienia, nawiązując do sytuacji skarżącej, wyraził następujące zapatrywanie: „Nie sposób przyjąć, że brak możliwości wyłączenia lub ograniczenia przez spadkobierców ich odpowiedzialności za zobowiązania spadkodawcy na etapie postępowania o nadanie klauzuli wykonalności stanowi naruszenie prawa do sądu i prawa dochodzenia swoich praw na drodze sądowej, skoro skarżąca dysponowała innymi środkami prawnymi, które mogły niepożądanym przez nią skutkiem odpowiedzialność za zobowiązania spadkodawcy wyłączyć...”

Spadkobiercy mogą wnieść powództwo przeciwzekucyjne na podstawie art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. (por. uchwałę SN z dnia 30 września 1985 r., 01 CZP 49/85. OSNCP 1986, nr 7- 8, poz. 109)”.

Uwzględniając powództwo w zakresie ograniczenia tytułu wykonawczego w stosunku do powoda M. K. (4), jako spadkobiercy dłużnika R. K. - do wartości stanu czymiego spadku po R. K., powołano się na protokół komornika, który opisał czynny stan majątku spadkowego.

Wyrok ten zaskarżył apelacją pozwany w punktach I, III, IV, wnosząc o zmianę zaskarżonego orzeczenia i oddalenie powództwa w całości. Ponadto wniósł o zadanie przez Sąd pytania prawnego Sądowi Najwyższemu o treści, czy złożenie przez spadkobiercę ustawowego w terminie otwartym dla tego spadkobiercy oświadczenia o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza wywołuje skutki o których mowa w art. 1016 k.c., dla tych spadkobierców, którzy wcześniej przyjęli spadek wprost, na skutek upływu terminu określonego w art. 1015 § 2 k.c.

Apelujący zarzucił jedynie naruszenie prawa materialnego, co spowodowało, ustabilizowanie stanu faktycznego w kształcie ustalonym przez Sąd I instancji. Skarżący zarzucił naruszenie prawa materialnego, a to art. 1015 k.c. i 1016 k.c. przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie w ten sposób, że Sąd Okręgowy przyjął, że powód przyjął spadek z dobrodziejstwem inwentarza na podstawie art.1016 k.c. pomimo, że upłynął dla niego termin z art. 1015 § 2 k.c. Sąd nie rozważył konsekwencji upływu terminu zawitego. W uzasadnieniu rozwinął powyższą tezę. Wskazał także na to, że był uczestnikiem postępowania o zmianę postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po R. K..

Powód wniósł o oddalenie apelacji odwołując się do dotychczasowej linii orzeczniczej Sądu Najwyższego.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja pozwanego nie jest zasadna.

Sąd Apelacyjny podziela ustalenia faktyczne i wywody prawne Sadu I instancji i przyjmuje je za własne.

Przed odniesieniem się do zarzutów apelacji Sad Apelacyjny zauważa, że Sąd I instancji trafnie wskazał, że w postępowaniu o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności nie może dojść do ponownego badania merytorycznego rozstrzygnięcia w sprawie, nie sposób jednak nie zauważyć, że nawet w sprawie pomiędzy przedsiębiorcami odsetki w wysokości 0,4% dziennie, zaakceptowane przez sąd odwoławczy pozostaną co najmniej dyskusyjnymi.

Odnosząc się do wniosku o zadanie pytania prawnego, Sąd Apelacyjny zauważa, że w sprawie z wniosku M. K. przy uczestnictwie K. C., E. K, P. (...)sp. z o.o. w K. o zmianę postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku, na posiedzeniu jawnym w Izbie Cywilnej w dniu 14 października 2010 r., na skutek zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Kielcach postanowieniem z dnia 10 maja 2010 r., przy czy uczestnikiem tego postępowania był

pozwany jako zainteresowany w sprawie Sąd Najwyższy odmówił podjęcia uchwały na pytanie "Czy złożenie przez spadkobiercę ustawowego - w toku postępowania o zmianę stwierdzenia nabycia spadku - w terminie otwartym dla tego spadkobiercy oświadczenia o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza wywołuje skutki, o których mowa w art. 1016 k.c. w stosunku do tych spadkobierców ustawowych, którzy w otwartym dla siebie terminie nie tylko nie złożyli żadnego oświadczenia w przedmiocie nabycia spadku, ale dodatkowo w pierwszym postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku traktowani byli jako osoby przyjmujące spadek wprost na podstawie art. 1015 § 2 k.c.?" W związku z tym Sąd Apelacyjny nie znajduje powodów by ponownie, bez względu na przyczyny odmowy na pytanie prawne, ponawiać pytanie tej samej treści, co nie oznacza braku konieczności odniesienia się do podniesionych zarzutów. Na marginesie Sąd Apelacyjny zauważa, że w rozpoznawanej sprawie brak potrzeby odnoszenia się do treści postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku w części zawierającej wzmiankę, tym bardziej, że uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2010 r. III CZP 64/10 OSNC 2011, nr 3, poz. 26, dotyczyła procesowego zagadnienia możliwości wniesienia apelacji w razie jej braku. Sprawa w której odmówiono podjęcia uchwały - III CZP 67/10 z 14 października 2010 r. LEX nr 686765- formułuje w uzasadnieniu dalej idące poglądy, jednak odniesienie się do nich i ich ocena nie jest potrzebna dla rozpoznania sprawy. W konsekwencji koniecznym w niniejszej sprawie było rozstrzygnięcie o sposobie przyjęcia spadku przez powoda.

Ustawodawca w art. 1015 k.c. zawarł następującą regulację: § 1. Oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku może być złożone w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania. § 2. Brak oświadczenia spadkobiercy w powyższym terminie jest jednoznaczny z prostym przyjęciem spadku. Jednakże gdy spadkobiercą jest osoba nie mająca pełnej zdolności do czynności prawnych albo osoba, co do której istnieje podstawa do jej całkowitego ubezwłasnowolnienia, albo osoba prawna, brak oświadczenia spadkobiercy w terminie jest jednoznaczny z przyjęciem spadku z dobrodziejstwem inwentarza.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 26 lutego 1070 r. II CR 388/69 OSNC z 1970 r., Nr 12, poz. 229 stwierdził, że „Jeżeli jeden ze spadkobierców przyjął spadek z dobrodziejstwem inwentarza bez względu na to, czy nastąpiło to wskutek odpowiedniego oświadczenia woli, czy też przez niezłożenie takiego oświadczenia przez osobę nie mającą pełnej zdolności do czynności prawnych, uważa się, że spadkobiercy inni, posiadający pełną zdolność do czynności prawnych, którzy nie złożyli w ustawowym terminie żadnego oświadczenia w kwestii przyjęcia spadku, również przyjęli spadek z dobrodziejstwem inwentarza”.

Art. 1016 k.c. stanowi zaś, że Jeżeli jeden ze spadkobierców przyjął spadek z dobrodziejstwem inwentarza, uważa się, że także spadkobiercy, którzy nie złożyli w terminie żadnego oświadczenia, przyjęli spadek z dobrodziejstwem inwentarza”. Treść tego przepisu wskazuje wyraźnie na wolę ustawodawcy zrównania spadkobierców którzy żadnego oświadczenia nie złożyli, jak w rozpoznawanej sprawie, z tymi którzy przyjęli spadek z dobrodziejstwem inwentarza i nie różnicuje korzystających z przyjęcia z dobrodziejstwem inwentarza ze względu na którąkolwiek przesłankę z art. 1015 k.c. Treść przepisu jest jednoznaczna i nie może modyfikować jej odległość czasowa wynikająca ze złożenia przez jednego ze spadkobierców takiego oświadczenia w postępowaniu o zmianę postanowienia o stwierdzenie spadku, jak i wynikający stąd odstęp czasowy. W tym kontekście w ogóle nie mamy do czynienia z problemem terminu do złożenia oświadczenia powoda, jak i z rozważaniami dotyczącymi terminu zawitego, wolą ustawodawcy było zrównanie wszystkich spadkobierców z tym który korzysta z przyjęcia spadku z dobrodziejstwem inwentarza. Na marginesie nasuwa się uwaga o trafności stanowiska ustawodawcy także z aksjologicznego punktu widzenia, gdyby zobowiązany żył zaspokojenie wierzyciela mogłoby nastąpić tylko z jego majątku, a więc odpowiednikiem tego jest to co po zmarłym pozostało i objęto spisem inwentarza. Dążenie pozwanego do wykazania dziedziczności długów ponad stan spadku zderza się z zasadą sprawiedliwości w zaspokajaniu roszczeń, przedstawiona w poprzednim zdaniu. Sąd Najwyższy wypowiedział się o terminie z art. 1015 w wyroku z dnia 15 stycznia 1990 r. III CZP 75/90; OSNC 1991, Nr 5-6, poz. 68; „Sześciomiesięczny termin do złożenia oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku z ustawy rozpoczyna się - zarówno dla spadkobiercy ustawowego powołanego w testamencie do spadku, jak i dla pozostałych spadkobierców ustawowych - z dniem, w którym dowiedzieli się oni z właściwego źródła o tym, że testament z uwagi na niezachowanie prawem przepisanej formy jest nieważny (art. 1015 § 1 k.c.)”, stwierdzając nadto w uzasadnieniu, że „Termin określony w § 1 art. 1015 k.c. należałoby zatem uznać dla spadkobiercy, który przed jego upływem zwrócił

się o to do sądu, za zachowany również wtedy, gdy po upływie tego terminu sąd odebrał od niego do protokołu oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku. Odmowa przyjęcia oświadczenia w tym przedmiocie podlega kontroli instancyjnej przy okazji rozpoznawania rewizji od postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku (art. 383 k.p.c.). Nie jest też wyłączone domniemanie, iż odmowa - mimo braku ku temu podstaw - przyjęcia od tego spadkobiercy oświadczenia do protokołu rozprawy w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku mogła wytworzyć również u innych - biorących udział w tej rozprawie - spadkobierców ustawowych błędne przekonanie, że składanie przez nich także w formie prawem przewidzianej na piśmie oświadczeń o przyjęciu lub odrzuceniu spadku byłoby zbędne albo spóźnione. Złożenie po upływie terminu określonego w § 1 art. 1015 k.c. oświadczenia, o jakim w tym przepisie mowa, nie byłoby zaś wyłączone, gdyby okoliczności sprawy usprawiedliwiały uznanie, że spadkobierca nie złożył we właściwym czasie żadnego oświadczenia pod wpływem błędu co do prawa (art. 690 k.p.c.). Miarodajnym - w takiej sytuacji - byłby tu początek terminu wskazany w przepisach, do których odsyła art. 1019 k.c." Na marginesie, choć nie dotyczy to stanu faktycznego sprawy, co do charakteru terminu jednak nie można nie zwrócić uwagi na wypowiedzi wskazujące na możliwość uchylenia się od skutków także nie złożonego oświadczenia woli.

Sąd Najwyższy ponadto wypowiedział się w tej kwestii w postanowieniu z dnia 19 stycznia 2012 r. IV CSK 224/11 LEX nr 1169150 „Każdy spadkobierca, który nie złożył w terminie żadnego oświadczenia w kwestii przyjęcia lub odrzucenia spadku, traktowany jest jak spadkobierca przyjmujący spadek z dobrodziejstwem inwentarza, jeżeli choć jeden ze spadkobierców wyraźnie przyjął spadek w taki właśnie sposób.” Komentatorzy, poza jednym, podzielają powyższe stanowisko, dla którego można znaleźć także wsparcie w literaturze.

W związku z powyższy apelacja pozwanego nie mogła odnieść skutku i uległa oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c., a o kosztach orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z art. 391 §1 k.p.c. zwracając powodowi koszty przejazdu.